

CUPRINS

<i>Introducere</i>	11
Partea I	
I. MODULAȚIA ÎN SISTEMUL TONAL	
<i>Cursul I</i>	
MODULAȚIA MELODIEI ÎN SISTEMUL TONAL.....	13
I.1. Definiție. Tipuri de modulații.....	13
I.2. Fazele desfășurării modulațiilor în plan orizontal.....	16
I.3. Probleme de terminologie.....	17
I.4. Modulația tonală și stilurile muzicale ale diferitelor epoci componistice.....	17
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual	20
<i>Cursul II</i>	
CLASIFICAREA MODULAȚIILOR DIN SISTEMUL TONAL (PARTEA I).....	24
II.1. Modulații clasificate după criteriul gradului de afirmare a noii tonalități: inflexiunea modulatorie, modulația pasageră, modulația definitivă.....	25
II.2. Modulații clasificate după criteriul gradului de înrudire a tonalităților: modulații la tonalități apropiate (proxime), modulații la tonalități depărtate.....	25
II.2.1. Tehnica modulațiilor la tonalitățile apropiate (proxime).....	26
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual	27
<i>Cursul III</i>	
CLASIFICAREA MODULAȚIILOR DIN SISTEMUL TONAL (PARTEA A II-A).....	29
Tehnica modulațiilor la tonalități depărtate	
III.1. Modulația prin tonalități tranzitorii.....	30
III.2. Modulația prin progresii modulatorii melodice/armonice.....	31
III.3. Modulația prin schimbarea modului din major în minor sau invers.....	33
III.4. Modulația prin alterarea unuia sau a mai multor sunete dintr-un acord/arpeggiu (modulație cromatică).....	33
III.5. Modulația prin substituirea funcției unui acord/arpeggiu (modulație diatonică)..	34
III.6. Modulația prin enarmonizarea unui/unor sunete (modulație enarmonică)..	35
III.7. Modulația prin apariția bruscă, nepregătită a noii tonalități (modulație bruscă).	36
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual	37
II. SISTEMUL SCĂRILOR MUZICALE	
<i>Cursurile IV-V</i>	
<i>Cursul IV</i>	
CLASIFICAREA SISTEMELOR DE SCĂRI MUZICALE.....	38
IV.1. Clasificarea sistemelor intonaționale după criteriul cantitativ.....	39
IV.2. Clasificarea sistemelor intonaționale după criteriul calitativ.....	43

<i>Cursul V</i>	
SISTEMELE DE INTONAȚIE ȘI SCĂRILE MUZICALE UTILIZATE ÎN MUZICA EUROPEANĂ PÂNĂ ÎN SECOLUL XX.....	43
V.1. Sistemele de intonație netemperate (Pytagora, Zarlino).....	44
V.2. Sistemele de intonație temperate inegale (Mercator-Holder) și egale (Werckmeister).....	45
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	47
III. SISTEMUL MODAL	
<i>Cursul VI</i>	
SISTEMUL MODAL – CARACTERISTICI GENERALE.....	48
VI.1. Prezentare generală. Denumirea scărilor modale în diverse culturi.....	48
VI.2. Clasificarea sistemului modal.....	51
VI.3. Noțiunile de diatonic, cromatic, enarmonic în sistemul modal.....	52
VI.4. Funcțiile sunetelor în muzica modală.....	52
VI.5. Transpunerea unor scări modale pe alte trepte: armura modală, armura tonală.....	53
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	54
<i>Cursul VII</i>	
SISTEMUL SCĂRILOR ANTICE GRECEȘTI-PREZENTARE GENERALĂ....	55
VII.1. Formarea scărilor modurilor antice grecești: Systema teleon.....	55
VII.2. Sistemul muzicii antice grecești ca model pentru cultura muzicală europeană.....	57
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	58
<i>Cursurile VIII-IX-X</i>	
MODURILE ÎN EVUL MEDIU CREȘTIN.....	58
<i>Cursul VIII</i>	
MODURILE BIZANTINE.....	58
VIII.1. Scurt istoric, perioade stilistice.....	59
VIII.2. Morfologia modurilor bizantine: caracteristica melodiei, procedeele componistice, unități de măsurare a intervalelor în modurile bizantine....	59
VIII.3. Genurile modurilor bizantine: genul diatonic, cromatic, enarmonic, formarea modurilor autentice (ehuri/glasuri kirii) și plagale (lăturașe) (ehurilor/glasurilor) în muzica bizantină, funcțiile treptelor.....	60
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	65
<i>Cursul IX</i>	
MODURILE GREGORIENE.....	66
IX.1. Geneza sistemului modal gregorian și a diatonismului său.....	67
IX.2. Funcțiile treptelor în modurile gregoriene.....	69
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	70
<i>Cursul X</i>	
MODURILE GREGORIENE ÎN PERIOADA POLIFONIEI RENASCENTISTE.....	71
X.1. Catalogele modurilor renașcentiste, ca acte justificatoare teoretice ale emancipării modurilor gregoriene.....	71
X.1.1. Modurile gregoriene în perioada polifoniei renașcentiste.....	71
X.2. Practica muzicală renașcentistă – argument justificator al emancipării sistemului modurilor gregoriene și al apariției sistemului tonal.....	73
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	75

<i>Cursurile nr. XI-XII- XIII</i>	
MODURILE POPULARE ROMÂNEȘTI	76
<i>Cursul XI</i>	
MODURILE POPULARE ROMÂNEȘTI PREPENTAFONICE	76
XI.1. Modurile prepentafonice: oligocordice/stenohorii.....	76
XI.2. Modurile pentafonice (pentatonice și pentacordice).....	78
XI.2.1. Modurile pentatonice.....	78
a) pentatoniile anhemitonice;.....	78
b) pentatoniile hemitonice;.....	78
c) pentatoniile cromatice;.....	79
d) pentatoniile mixte.....	79
XI.2.2. Modurile pentacordice (diatonice, cromatice).....	80
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual	82
<i>Cursul XII</i>	
MODURILE POPULARE HEPTACORDICE – DIATONICE	82
XII.1. Caracterizarea modurilor populare după criteriul așezării sunetelor în ordine aparentă.....	83
XII.2. Caracterizarea modurilor populare după criteriul așezării sunetelor în ordine reală.....	84
XII.3. Acordajul – ca procedeu de acomodare intonativă cu structurile melodiei modale.....	87
XII.4. Transpunerea modurilor heptatonice pe alte trepte.....	87
XII.5. Cadențele modale.....	89
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual	90
<i>Cursul nr. XIII</i>	
MODURI POPULARE HEPTACORDICE – CROMATICE	90
XIII.1. Denumirea și caracteristica modurilor heptacordice cromatice.....	90
XIII.2. Moduri acustice.....	93
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual	94
RITMICA ÎN SISTEMUL MODAL	95
<i>Cursul XIV</i>	
EVOLUȚIA FORMELOR RITMULUI ÎN ARTA MUZICALĂ A TIMPULUI (PÂNĂ ÎN SECOLUL XX)	95
XIV.1. Ritmurile poetice ale Antichității greco-latine –ca piloni ai ritmului muzicii modale.....	96
XIV.2. Ritmul în muzica bizantină.....	97
XIV.3. Ritmurile în muzica gregoriană.....	99
XIV.4. Apariția ritmicii măsurate.....	101
XIV.5. Ritmul în muzica populară românească:.....	103
a) ritmul giusto-silabic;.....	103
b) ritmul aksak;.....	103
c) ritmul parlando-rubato;.....	104
d) ritmul de dans popular românesc;.....	104
e) ritmul copiilor.....	104
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual	105
Anexe	107
Bibliografia minimală obligatorie	109

Partea a II –a

IV. LĂRGIREA CONCEPTULUI DE MODULAȚIE TONALĂ

<i>Cursul XV</i>	
LĂRGIREA CONCEPTULUI DE MODULAȚIE TONALĂ.....	111
XV.1. Noi înrudiri între tonalități.....	111
a) directe și indirecte;.....	111
b) indirecte și apropiate;.....	111
c) prin terța mare;.....	111
d) prin terța mică.....	111
XV.2. Sistemul axelor.....	112
a) poli și contrapoli;.....	112
b) monotonalitatea.....	112
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	113
<i>Cursul XVI</i>	
MODULAȚIA ÎN SISTEMUL MODAL.....	114
XVI.1. Funcțiile treptelor.....	114
XVI.2. Modulația în moduri.....	115
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	115
<i>Cursul XVII</i>	
MODULAȚIA ÎN ARMONIILE (MODURILE) GRECEȘTI.....	117
XVII.1. Melodii modulatorii.....	117
XVII.2. Melodii nemodulatorii.....	117
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	117
<i>Cursul XVIII</i>	
MODULAȚIA ÎN MUZICA BIZANTINĂ.....	118
XVIII.1. Procedeeul „roții”.....	118
XVIII.2. Procedeeul fitoralelor.....	119
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	128
<i>Cursul XIX</i>	
MODULAȚIA ÎN MUZICA GREGORIANĂ.....	129
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	130
<i>Cursul XX</i>	
MODULAȚIA ÎN MUZICA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ.....	131
XX.1. Trepte mobile.....	131
XX.2. Microintervale.....	132
XX.3. Paralelismul major-minor.....	132
XX.4. Configurații modale diferite.....	132
XX.5. Modulația bruscă.....	132
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	132

V. NOTE MELODICE ORNAMENTALE

<i>Cursul XXI</i>	
NOTE MELODICE ORNAMENTALE (1).....	135
XXI.1. Apogiatura.....	135
XXI.2. Mordentul.....	136
XXI.3. Grupetul.....	137
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	138

<i>Cursul XXII</i>	
NOTE MELODICE ORNAMENTALE (2).....	139
XXII.1. Trilul.....	139
XXII.2. Arpeggiato.....	140
XXII.3. Glissando.....	140
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	141
<i>Cursul XXIII</i>	
NOTE MELODICE ORNAMENTALE (3).....	142
XXIII.1. Portamento.....	142
XXIII.2. Fioritura.....	142
XXIII.3. Cadența solistică.....	142
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	143
VI. CITIREA ÎN CHEI A UNEI MELODII CLASICE (TONALE)	
<i>Cursul XXIV</i>	
CITIREA ÎN CHEI A UNEI MELODII CLASICE (TONALE).....	145
Generalități.....	145
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	146
<i>Cursul XXV</i>	
CITIREA ÎN CHEI ȘI STUDIUL DISCIPLINEI „CITIRE DE PARTITURI” – ABORDARE INTERDISCIPLINARĂ.....	146
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	148
<i>Cursul XXVI</i>	
CITIREA ÎN CHEI ȘI STUDIUL DISCIPLINEI „TEORIA INSTRUMENTELOR ȘI ORCHESTRĂȚIE” – ABORDARE INTERDISCIPLINARĂ.....	149
Model de repartizare a materiei pentru studiul individual.....	158
<i>Cursul XXVII</i>	
TONALISM ȘI MODALISM ÎN CREAȚIA MUZICALĂ A SECOLULUI AL XX-LEA..	158
<i>Cursul XXVIII</i>	
SEMIGRAFIA MUZICALĂ – INCURSIUNE ÎN TIMP.....	160
Computerul și partitura muzicală – primii pași.....	165
Anexa 1.....	169
Anexa 2.....	179
I. Solfegii în chei cu acompaniament de pian.....	179
I.1. Cheia de sopran.....	179
I.2. Cheia de mezzosopran.....	182
Anexa 3.....	185
Teste pentru evaluare.....	208
Bibliografie.....	212

© Editura Fundației *România de Măine*, 2009
Editură acreditată de *Ministerul Educației, Cercetării și Inovării*
prin *Consiliul Național al Cercetării Științifice*
din Învățământul Superior

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GABRIELA MUNTEANU, ION OLTEȚEANU
Modalul în teoria muzicii/ Gabriela Munteanu, Ion Oltețeanu
– București:
Editura Fundației *România de Măine*, 2009

ISBN: 978-973-163-495-1

78 (075.8)

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă
și prin orice mijloace tehnice, este strict interzisă
și se pedepsește conform legii.

*Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului
revine exclusiv autorului/autorilor.*